

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2024. gada 25. aprīlī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju tiesību aizsardzība –
Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Hipotekārā aizdevuma
līgums – Noteikums, kurā paredzēts, ka patērētājam ir jāmaksā ar līgumu saistītie izdevumi –
Galīgs tiesas nolēmums, ar kuru ir konstatēts šī noteikuma negodīgums un tas ir atcelts –
Prasība atmaksāt summas, kas samaksātas saskaņā ar negodīgo noteikumu – Noilguma
termiņa sākums

Lietā C-484/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Juzgado de Primera Instancia nº 20 de Barcelona* (Barselonas pirmās instances tiesa Nr. 20, Spānija) iesniegusi ar lēmumu, kas pieņemts 2021. gada 22. jūlijā un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 6. augustā, tiesvedībā

F C C,

M A B

pret

Caixabank SA, iepriekš – *Bankia SA*,

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*], tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*] (referents) un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*],

ģenerālvokāts: E. M. Kolins [A. M. Collins],

sekretāre: L. Karasko Marko [*L. Carrasco Marco*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2023. gada 19. oktobra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– F C C un M A B vārdā – *I. Fernández Grañeda, F. Gómez Hidalgo Terán* un *J. Zaera Herrera*,
abogados,

* Tiesvedības valoda – spāņu.

- *Caixabank SA* vārdā – *J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes, J. Rodríguez Cárcamo* un *E. Valencia Ortega, abogados*,
- Spānijas valdības vārdā – *A. Ballesteros Panizo* un *A. Pérez-Zurita Gutiérrez*, pārstāvji,
- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *G. Rocchitta, avvocato dello Stato*,
- Eiropas Komisijas vārdā – *J. Baquero Cruz* un *N. Ruiz García*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību, kurā divi patērētāji, F C C un M A B, vēršas pret *Caixabank SA*, iepriekš – *Bankia SA*, kredītiestādi, ar prasību atmaksāt summas, kas samaksātas saskaņā ar līguma noteikumu, kura negodīgums ir konstatēts ar galīgu tiesas nolēmumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”
- 4 Šis direktīvas 7. panta 1. punkts ir izteikts šādā redakcijā:

“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu [lai tiktu izbeigta negodīgu noteikumu izmantošana] pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

Spānijas tiesības

- 5 2002. gada 30. decembra *Ley 29/2002, primera Ley del Código Civil de Cataluña* (Likums 29/2002, Katalonijas Civillkodeksa Pirmais likums; 2003. gada 6. februāra *BOE* Nr. 32; turpmāk tekstā – “Katalonijas Civillkodekss”) 121-20. pantā ir paredzēts:

“Jebkura veida prasības noilgst desmit gadu laikā, izņemot, ja kāds iepriekš ir ieguvis tiesības ar ieilgumu vai šajā kodeksā vai speciālajos likumos ir noteikts citādi.”

- 6 Katalonijas Civilkodeksa 121-23. panta 1. punktā ir noteikts:
- “Noilguma termiņš sākas tad, kad ir radies un ir izpildāms prasījums, persona – šā prasījuma īpašniece – zina vai var saprātīgi zināt apstākļus, kas ir tā pamatā, un personu, pret kuru to var īstenot.”
- 7 Atbilstoši šā kodeksa 121-11. pantam:
- “Noilguma pārtraukšanas iemesli ir:
- a) Prasības celšana tiesā, pat ja tā ir noraidīta procesuāla trūkuma dēļ.
 - b) Šķīrējtiesas procesa uzsākšana saistībā ar parādu vai pieteikuma iesniegšana, ar ko tiek lūgts, lai tiesa ieceltu šķīrējtiesnešus.
 - c) Ārpustiesas pretenzija attiecībā uz prasījumu.
 - d) Tiesību atzišana vai atteikšanās no noilguma, ko veic persona, pret kuru noilguma termiņa laikā var izvirzīt prasījumu.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 8 Pamatlietas puses 2007. gadā noslēdza hipotekārā aizdevuma līgumu. Tā kā šī līguma noteikums, saskaņā ar kuru prasītājiem pamatlietā bija jāmaksā visi ar hipotēkas nodibināšanu saistītie izdevumi (turpmāk tekstā – “noteikums par izdevumiem”), tika atcelts ar *Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona* (Barselonas pirmās instances tiesa Nr. 50, Spānija) 2019. gada 2. maija spriedumu, summas, kas bija samaksātas kā notariālie izdevumi, prasītājiem pamatlietā tika atmaksātas.
- 9 2021. gada 23. februārī pēdējie minētie cēla prasību iesniedzējtiesā – *Juzgado de Primera Instancia n° 20 de Barcelona* (Barselonas pirmās instances tiesa Nr. 20, Spānija), lūdzot atmaksāt summas, kas saskaņā ar noteikumu par izdevumiem tika samaksātas saistībā ar reģistrācijas nodevām un pārvaldības pakalpojumu izmaksām 295,36 EUR apmērā.
- 10 Iesniedzējtiesā *Caixabank* norāda, ka prasītāju pamatlietā prasībai ir iestājies noilgums. Saskaņā ar tās viedokli noilguma termiņš, kas atbilstoši Katalonijas Civilkodeksam ir desmit gadi, sākās hipotēkas nodibināšanas brīdī 2007. gadā, kad tika samaksātas summas, kuru atmaksa ir pamatlietas priekšmets.
- 11 Savukārt prasītāji pamatlietā apgalvo, ka saskaņā ar atziņu, kas izriet no 2021. gada 22. aprīļa sprieduma *Profi Credit Slovakia* (C-485/19, EU:C:2021:313), noilguma termiņš sākās tikai brīdī, kad *Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Barcelona* (Barselonas pirmās instances tiesa Nr. 50) konstatēja noteikuma par izdevumiem spēkā neesamību. Viņi piebilst, ka 2021. gada 10. jūnija spriedumā *BNP Paribas Personal Finance* (no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470) Tiesa ir nospriedusi, ka noilguma termiņš nevar sākties līguma noslēgšanas brīdī.
- 12 Iesniedzējtiesa uzskata, ka rodas jautājums, kurā brīdī tiek uzskatīts, ka patērētājam ir zināmi fakti, uz kuriem ir balstīta prasība atlīdzināt saskaņā ar atceltu noteikumu samaksātas summas. Tā uzskata, ka nav nekādu šaubu, ka tiktu ievērots Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, tāpat kā Savienības tiesību efektivitātes princips, ja noilguma termiņa sākums tiktu noteikts brīdī, kad tiek konstatēta noteikuma par izdevumiem spēkā neesamība. Tomēr atbilstoši

iesniedzējtiesas viedoklim tas – par ko gan varētu būt lielākas šaubas – varētu būt arī datums, kurā attiecīgais patērētājs ir samaksājis šīs summas, vai arī datums, kurā *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) pasludināja spriedumu, ar kuru par negodīgu atzīts standarta noteikums, kura tvērums atbilst noteikuma par izdevumiem tvērumam.

- 13 Visbeidzot iesniedzējtiesa uzskata, ka, ja noilguma termiņa sākums būtu noteikts izdevumu samaksas brīdī, prasība šajā lietā būtu noilgusi un patērētāji nevarētu saņemt nepamatoti samaksāto summu atmaksu. Turpretim, ja noilguma termiņa sākums būtu jānosaka iepriekš minētā *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) sprieduma pasludināšanas dienā, proti, 2015. gada 23. decembrī, vai dienā, kad ar tiesas nolēmumu ir konstatēta noteikuma par izdevumiem spēkā neesamība, proti, 2019. gada 2. maijā, desmit gadu noilguma termiņš vēl nebūtu beidzies un viņiem vēl varētu tikt atlīdzināts nodarītais kaitējums.
- 14 Šajos apstākļos *Juzgado de Primera Instancia n° 20 de Barcelona* (Barselonas pirmās instances tiesa Nr. 20) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai ar [Eiropas Savienības Pamattiesību hartas] 38. pantu, Savienības tiesību efektivitātes principu un [Direktīvas 93/13] 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu ir saderīgi tas, ka noilguma termiņš prasības celšanai par ekonomisko seku, kas izriet no negodīga noteikuma, piemēram, noteikuma par izdevumiem, atlīdzināšanu sākas pirms brīža, kad minētais noteikums ir atzīts par spēkā neesošu tā negodīguma dēļ?
- 2) Vai ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 38. pantu, Savienības tiesību efektivitātes principu un Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu ir saderīgi par negodīga noteikuma noilguma termiņa sākumu noteikt dienu, kurā judikatūru veidot pilnvarota tiesa, piemēram, *Tribunal Supremo*, norāda, ka kāds noteikts noteikums ir negodīgs, neatkarīgi no tā, vai konkrētais patērētājs zina vai nezina minētā sprieduma saturu?
- 3) Vai ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 38. pantu, Savienības tiesību efektivitātes principu un Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu ir saderīgi ilgtermiņa līgumā noteikt, ka noilguma termiņš prasības celšanai par hipotekāro izdevumu segšanai [saskaņā ar negodīgu noteikumu] samaksātu izdevumu atmaksu sākas samaksas brīdī, jo minēto izdevumu samaksas brīdī ir izbeigušās negodīgā noteikuma sekas un nav nekāda riska, ka tas no jauna tiks piemērots?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 15 Vispirms ir jāatgādina – Tiesa jau ir nospriedusi, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums, kas atzīts par negodīgu, principā ir uzskatāms par tādu, kas nekad nav pastāvējis, un tāpēc tam nevar būt nekādas ietekmes attiecībā uz patērētāju. Līdz ar to tiesas konstatējuma par šāda noteikuma negodīgumu sekām principā būtu jābūt tādas patērētāja tiesiskās un faktiskās situācijas atjaunošanai, kādā tas būtu bijis, ja šā noteikuma nebūtu bijis (spriedumi, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 61. punkts, kā arī 2023. gada 15. jūnijs, *Bank M*. (Līguma spēkā neesamības sekas), C-520/21, EU:C:2023:478, 57. punkts).
- 16 No tā izriet, ka valsts tiesas pienākums noraidīt negodīgu līguma noteikumu, ar kuru noteikts pienākums maksāt summas, kas izrādījušās nepamatotas, principā ietver attiecīgas ar atlīdzināšanu saistītas sekas attiecībā uz šīm summām (spriedumi, 2016. gada 21. decembris,

Gutiérrez Naranjo u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 62. punkts, kā arī 2023. gada 15. jūnijs, *Bank M.* (Līguma spēkā neesamības sekas), C-520/21, EU:C:2023:478, 58. punkts).

- 17 Proti, šādu ar atlīdzināšanu saistīto seku neesamība varētu apdraudēt preventīvo iedarbību, kādu ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu – kopsakarā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punktu – ir paredzēts saistīt ar līgumā, kuru ar patērētāju noslēdzis pārdevējs vai piegādātājs, ietvertu noteikumu negodīguma konstatējumu (spriedumi, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo u.c.*, C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 63. punkts, kā arī 2023. gada 15. jūnijs, *Bank M.* (Līguma spēkā neesamības sekas), C-520/21, EU:C:2023:478, 58. punkts).
- 18 Protams, ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu tiek prasīts, lai dalībvalstis noteiktu, ka negodīgi noteikumi nav saistoši patērētājam “atbilstoši savas valsts tiesību aktiem” (spriedumi, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 57. punkts, un 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo u.c.*, C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 64. punkts).
- 19 Tomēr ar Direktīvā 93/13 patērētājiem garantētās aizsardzības noteikšanu valsts tiesībās nebūtu grozāms šis aizsardzības apjoms un tārad būtība un tādējādi apdraudēta šis aizsardzības efektivitātes pastiprināšana, pieņemot vienveidīgus tiesību aktus negodīgu noteikumu jomā, ko, kā norādīts Direktīvas 93/13 desmitajā apsvērumā, ir vēlējies Eiropas Savienības likumdevējs (spriedumi, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo u.c.*, C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 65. punkts, kā arī 2023. gada 15. jūnijs, *Bank M.* (Līguma spēkā neesamības sekas), C-520/21, EU:C:2023:478, 60. punkts).
- 20 Tādējādi, lai gan dalībvalstīm, izmantojot savas valsts tiesības, ir jādefinē kārtība, kādā tiek konstatēts līgumā ietverta noteikuma negodīgums un materializējas šī konstatējuma konkrētās juridiskās sekas, tomēr šādam konstatējumam ir jāļauj atjaunot tiesisko un faktisko situāciju, kādā patērētājs būtu bijis, ja šā negodīgā noteikuma nebūtu bijis, it īpaši, nodibinot tiesības uz tāda labuma atgriešanu, kuru, pamatojoties uz šo negodīgo noteikumu, patērētājam par sliktu ir guvis pārdevējs vai piegādātājs (spriedumi, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo u.c.*, C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 66. punkts, kā arī 2023. gada 15. jūnijs, *Bank M.* (Līguma spēkā neesamības sekas), C-520/21, EU:C:2023:478, 61. punkts).

Par pirmo un trešo prejudiciālo jautājumu

- 21 Ar pirmo un trešo jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, kā arī Pamattiesību hartas 38. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka prasības atmaksāt izdevumus, ko patērētājs līguma ar pārdevēju vai piegādātāju noslēgšanas brīdī ir samaksājis saskaņā ar līguma noteikumu, kura negodīgums ir konstatēts ar galīgu tiesas nolēmumu, kas ir pasludināts pēc šo izdevumu samaksas, noilguma termiņš sākas šīs samaksas dienā vai katrā ziņā pirms šī noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu, kas veikta ar šo nolēmumu.
- 22 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja attiecīgajā jomā nav konkrēta Savienības tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts iekšējā tiesību sistēmā saskaņā ar procesuālās autonomijas principu ir jāparedz procesuālie noteikumi prasību celšanai tiesā, kuru mērķis ir nodrošināt tiesību aizsardzību, kuras tiesību subjektiem ir piešķirtas ar Savienības tiesībām, tomēr ar nosacījumu, ka tie nav mazāk labvēlīgi par noteikumiem, kas reglamentē līdzīgas situācijas, uz kurām attiecas valsts tiesības (līdzvērtības princips), un ka tie nepadara praktiski

neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina to tiesību īstenošanu, kas ir piešķirtas ar Savienības tiesībām (efektivitātes princips) (spriedums, 2021. gada 22. aprīlis, *Profi Credit Slovakia*, C-485/19, EU:C:2021:313, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 23 Attiecībā uz efektivitātes principu, kas ir vienīgais šajā lietā aplūkojamais princips, ir jānorāda, ka katrs gadījums, kad rodas jautājums par to, vai valsts procesuālo tiesību norma nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina Savienības tiesību piemērošanu, ir jāizvērtē, ņemot vērā šīs tiesību normas vietu visā procedūrā, šīs procedūras norisi un īpatnības dažādās valsts tiesu instancēs. Šādā perspektīvā attiecīgā gadījumā ir jāņem vērā principi, kas ir valsts tiesu sistēmas pamatā, piemēram, tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un pienācīga tiesvedības norise (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 24 Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka dalībvalstu pienākums nodrošināt to tiesību efektivitāti, kuras tiesību subjektiem izriet no Savienības tiesībām, it īpaši attiecībā uz tiesībām, kuras izriet no Direktīvas 93/13, nozīmē prasību par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas ir paredzēta arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā un kas tostarp attiecas uz procesuālo noteikumu definēšanu saistībā ar prasībām tiesā, kuras pamatotas ar šādām tiesībām (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 25 Attiecībā uz tāda noilguma termiņa kā tas, kas tiek aplūkots pamatlietā, raksturojumu analīzi Tiesa ir precizējusi, ka šai analīzei ir jāattiecas uz šāda termiņa ilgumu, kā arī tā piemērošanas kārtību, tostarp notikumu, kuram iestājoties šo termiņu sāk skaitīt (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 26 Lai gan Tiesa ir nospriedusi, ka patērētāja celtai prasībai konstatēt starp viņu un pārdevēju vai piegādātāju noslēgtā līgumā ietverta noteikuma negodīgumu nevar tikt piemērots nekāds noilgums (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 38. punkts un tajā minētā judikatūra), tā ir precizējusi, ka ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu tiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts noilguma termiņš patērētāja prasībai, ar ko paredzēts izvirzīt šī konstatējuma ar atlīdzināšanu saistītās sekas, ja vien ir ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 27 Tādējādi ir jāuzskata, ka noilguma termiņa piemērošana prasībām ar atlīdzinājuma raksturu, ko iesnieguši patērētāji, lai īstenotu tiesības, kuras tiem izriet no Direktīvas 93/13, pati par sevi nav pretrunā efektivitātes principam, ja vien šī piemērošana nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu ar šo direktīvu piešķirto tiesību īstenošanu (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 28 Šajā ziņā ir jāņem vērā, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju atrodas nelabvēlīgākā stāvoklī attiecībā gan uz iespēju risināt sarunas par darījuma noslēgšanu, gan uz informācijas daudzumu, un šī situācija liek viņam piekrist pārdevēja vai piegādātāja iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu. Līdzīgi jāatgādina arī, ka patērētāji var nezināt par hipotekārā aizdevuma līgumā ietverta noteikuma negodīgumu vai neapzināties

- savu no Direktīvas 93/13 izrietošo tiesību apjomu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 29 Šajā kontekstā Tiesa ir nospriedusi, ka noilguma termiņa, kas sākas no šī līguma parakstīšanas brīža, piemērošana, ciktāl tā nozīmē, ka patērētājs var prasīt atmaksāt maksājumus, kas ir veikti, izpildot par negodīgu atzītu līgumisku noteikumu, tikai noteiktā laikā pēc līguma parakstīšanas neatkarīgi no tā, vai viņš zināja vai varēja saprātīgi zināt par šā noteikuma negodīgumu, var pārmērīgi apgrūtināt Direktīvā 93/13 paredzēto šī patērētāja tiesību īstenošanu un tādējādi ar to var tikt pārkāpts efektivitātes princips, skatot to kopsakarā ar tiesiskās drošības principu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 16. jūlijs, *Caixabank* un *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, C-224/19 un C-259/19, EU:C:2020:578, 91. punkts; pēc analogijas skat. arī spriedumu, 2021. gada 22. aprīlis, *Profi Credit Slovakia*, C-485/19, EU:C:2021:313, 63. punkts).
- 30 Tātad šajā lietā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka, ņemot vērā faktu, ka noteikums par izdevumiem ir radījis sekas līguma noslēgšanas brīdī, kas atbilst šo izdevumu samaksas brīdim, prasības atlīdzināt minētos izdevumus noilguma termiņa sākuma noteikšana šīs noslēgšanas un šīs samaksas brīdī izraisītu to, ka prasītāju pamatlietā prasības par atmaksu celšanas datumā attiecībā uz to jau būtu iestājies noilgums neatkarīgi no tā, vai patērētāji zināja vai vismaz būtu varējuši saprātīgi zināt par noteikuma par izdevumiem negodīgumu.
- 31 Ņemot vērā šī sprieduma 28. un 29. punktā atgādināto judikatūru, ir jāuzskata, ka līguma, kurā ir ietverts negodīgs noteikums, noslēgšanas un attiecīgo izdevumu samaksas datums kā tāds nevar būt noilguma termiņa sākums.
- 32 Turpretim tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, datumā, kurā nolēmums, ar kuru konstatēts attiecīgā līguma noteikuma negodīgums un šis noteikums šī iemesla dēļ atzīts par spēkā neesošu, ir kļuvis galīgs, patērētājs noteikti zināja par šā noteikuma prettiesiskumu. Tādējādi principā no šā datuma šis patērētājs var lietderīgi izmantot viņam ar Direktīvu 93/13 piešķirtās tiesības un tātad var sākties noilguma termiņš prasībai par atmaksu, kuras galvenais mērķis, kā izriet no šī sprieduma 15. un 20. punkta, ir atjaunot patērētāja tiesisko un faktisko situāciju, kādā viņš būtu bijis, ja minētā noteikuma nebūtu bijis.
- 33 Proti, šajā brīdī, tā kā runa ir par tiesas nolēmumu, kuram ir *res judicata* spēks un kura adresāts ir attiecīgais patērētājs, pēdējais minētais ir situācijā, kad tas var uzzināt par attiecīgā noteikuma negodīgumu un pats novērtēt, vai ir lietderīgi valsts tiesībās noteiktajā termiņā celt prasību par saskaņā ar šo noteikumu samaksāto summu atmaksu.
- 34 Tātad noilguma termiņš, kas sākas datumā, kurā lēmums, ar ko konstatēts līguma noteikuma negodīgums un ar ko šis noteikums šī iemesla dēļ tiek atcelts, kļūst galīgs, ir saderīgs ar efektivitātes principu, jo patērētājam ir iespēja zināt savas tiesības, pirms šis termiņš ir sācies vai ir izbeidzies (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 35 Tomēr ir jāprecizē, ka, lai gan, kā izriet no šī sprieduma 29. punktā atgādinātās judikatūras, Direktīva 93/13 nepieļauj to, ka prasības atmaksāt summas, ko patērētājs samaksājis saskaņā ar negodīgu līguma noteikumu, noilguma termiņš var sākties neatkarīgi no tā, vai šis patērētājs zināja vai varēja saprātīgi zināt par šā noteikuma negodīgumu, šī direktīva pieļauj, ka pārdevējam vai piegādātājam ir iespēja pierādīt, ka minētais patērētājs zināja vai varēja saprātīgi zināt par šo faktu, pirms ir pasludināts spriedums, ar kuru minētais noteikums ir atzīts par spēkā neesošu.

- 36 Šādos apstākļos nav jāinterpretē Hartas 38. pants, lai noteiktu, vai tajā nostiprinātās pamattiesības nepieļauj tādu valsts praksi kā tā, kas ir aplūkota šajā jautājumā.
- 37 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo un trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, aplūkojot tos saistībā ar efektivitātes principu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka prasības atmaksāt izdevumus, ko patērētājs līguma ar pārdevēju vai piegādātāju noslēgšanas brīdī ir samaksājis saskaņā ar līguma noteikumu, kura negodīgums ir konstatēts ar galīgu tiesas nolēmumu, kas ir pasludināts pēc šo izdevumu samaksas, noilguma termiņš sākas šis samaksas dienā, un tas nav atkarīgs no jautājuma, vai šis patērētājs minētā maksājuma veikšanas brīdī, vai arī pirms šī noteikuma spēkā neesamības konstatēšanas ar šo nolēmumu, zināja vai varēja saprātīgi zināt par šī noteikuma negodīgumu.

Par otro jautājumu

- 38 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka prasības atmaksāt izdevumus, ko patērētājs ir samaksājis saskaņā ar tādu ar pārdevēju vai piegādātāju noslēgta līguma noteikumu, kura negodīgums ir konstatēts ar galīgu tiesas nolēmumu, noilguma termiņš sākas datumā, kurā valsts augstākā tiesa citā lietā ir pasludinājusi agrāku spriedumu, ar kuru par negodīgu ir atzīts šim līguma noteikumam atbilstošs standarta noteikums.
- 39 Kā izriet no šī sprieduma 15. un 20. punktā atgādinātās judikatūras, Direktīvas 93/13 mērķis ir ļaut atjaunot tiesisko un faktisko situāciju, kādā patērētājs būtu bijis, ja šī negodīgā noteikuma nebūtu bijis, it īpaši – nodibinot tiesības uz tāda labuma atgriešanu, kuru, pamatojoties uz šo negodīgo noteikumu, patērētājam par sliktu ir guvis pārdevējs vai piegādātājs.
- 40 Ja prasības atmaksāt izdevumus, ko patērētājs samaksājis, pamatojoties uz negodīgu līguma noteikumu, noilguma termiņa sākums tiktu noteikts datumā, kurā valsts augstākā tiesa pasludinājusi spriedumu, ar kuru par negodīgu ir atzīts standarta noteikums, kas atbilst strīdīgajā līgumā iekļautajam noteikumam, tas daudzos gadījumos ļautu pārdevējam vai piegādātājam saglabāt nepamatoti – minētajam patērētājam par sliktu – iegūtās summas, pamatojoties uz negodīgo noteikumu, un tas nebūtu saderīgi ar prasību, kas izriet no šā sprieduma 29. punktā atgādinātās judikatūras, saskaņā ar kuru šis sākuma punkts nevar tikt noteikts neatkarīgi no jautājuma, vai šis patērētājs zināja vai varēja saprātīgi zināt par šī pēdējā minētā noteikuma, ar kuru ir pamatotas tiesības uz atmaksu, negodīgumu, un neuzliekot pārdevējam vai piegādātājam pienākumu ievērot pienācīgu rūpību un patērētāja informēšanas pienākumu, tādējādi vēl pasliktinot pēdējā minētā nelabvēlīgāko stāvokli, ko ir paredzēts novērst ar Direktīvu 93/13.
- 41 Turklāt, tā kā pārdevējam vai piegādātājam šajā ziņā nav informēšanas pienākuma, nevar prezumēt, ka patērētājs varētu saprātīgi zināt, ka viņa līgumā ietvertam noteikumam ir tāds pats tvērums kā standarta noteikumam, kura negodīgumu ir konstatējusi valsts augstākā tiesa.
- 42 Proti, lai gan dalībvalsts augstākās tiesas judikatūra, ja tā tiek pienācīgi publicēta, var ļaut patērētājam uzzināt par viņa līgumā ar pārdevēju vai piegādātāju iekļauta tipveida noteikuma negodīgumu, no šī patērētāja, kuru viņa – salīdzinot ar pārdevēju vai piegādātāju – nelabvēlīgākā stāvokļa dēļ ir paredzēts aizsargāt ar Direktīvu 93/13, tomēr nevar sagaidīt, ka viņš veiks ar juridisko pētniecību saistītus pasākumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 13. jūlijs, *Banco Santander* (Atsauce uz oficiālu indeksu), C-265/22, EU:C:2023:578, 60. punkts).

- 43 Turklāt šajā ziņā ir jāuzsver, ka šāda valsts judikatūra ne vienmēr ļauj *ipso facto* atzīt par negodīgiem visus šāda veida noteikumus, kas ir iekļauti visos līgumos starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju šīs dalībvalsts tiesību sistēmā. Ja valsts augstākā tiesa ir atzinusi standarta noteikumu par negodīgu, principā katrā atsevišķā gadījumā vēl ir jānosaka, cik lielā mērā attiecīgā līgumā iekļauts noteikums atbilst šim standarta noteikumam un tāpat kā pēdējais minētais noteikums ir uzskatāms par negodīgu.
- 44 Proti, saskaņā ar Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktu un 4. panta 1. punktu starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgta līguma noteikuma iespējami negodīgā rakstura pārbaude, kas nozīmē, ka ir jānosaka, vai tas rada līgumslēdzēju pušu tiesību un pienākumu ievērojamu nelīdzsvarotību par sliktu patērētājam, ir jāveic, it īpaši ņemot vērā visus ar līguma noslēgšanu saistītos apstākļus. Šāda katrā atsevišķā gadījumā veicamā pārbaude ir vēl jo svarīgāka tādēļ, ka noteikuma negodīgums var izrietēt no tā pārskatāmības trūkuma. Tādējādi principā konkrēta līguma noteikuma negodīgumu nevar prezumēt, jo šāda kvalifikācija var būt atkarīga no katra līguma noslēgšanas īpašajiem apstākļiem un it īpaši no konkrētas informācijas, ko katrs pārdevējs vai piegādātājs sniedz katram patērētājam.
- 45 No šiem apsvērumiem izriet, ka no samērā uzmanīga un apdomīga vidusmēra patērētāja nevar tikt prasīts nedz tas, lai viņš pēc savas iniciatīvas regulāri gūtu informāciju par valsts augstākās tiesas nolēmumiem par tāda paša rakstura līgumos kā tie, kurus viņš varēja noslēgt ar pārdevējiem vai piegādātājiem, ietvertiem standarta noteikumiem, nedz arī tas, lai viņš, pamatojoties uz valsts augstākās instances tiesas spriedumu, noteiktu, vai tāds noteikums, kāds ir iekļauts konkrētā līgumā, ir negodīgs.
- 46 Turklāt, ja pārdevējam vai piegādātājam būtu ļauts gūt labumu no bezdarbības saistībā ar šo valsts augstākās tiesas konstatēto nelikumību, tas būtu pretrunā Direktīvai 93/13. Proti, tādos apstākļos kā tie, kas pastāv pamatlietā, komersantam kā bankas iestādei principā ir attiecīgajā jomā specializējies juridiskais dienests, kurš ir sagatavojis šajā lietā aplūkoto līgumu un kurš var sekot šīs tiesas judikatūras attīstībai un izdarīt no tās secinājumus attiecībā uz šīs iestādes jau noslēgtajiem līgumiem. Šādai bankas iestādei principā ir arī klientu apkalpošanas dienests, kam ir visa nepieciešamā informācija, lai viegli sazinātos ar attiecīgajiem klientiem.
- 47 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka prasības atmaksāt izdevumus, ko patērētājs ir samaksājis saskaņā ar tādu ar pārdevēju vai piegādātāju noslēgta līguma noteikumu, kura negodīgums ir konstatēts ar galīgu tiesas nolēmumu, noilguma termiņš sākas datumā, kurā valsts augstākā tiesa citā lietā ir pasludinājusi agrāku spriedumu, ar kuru par negodīgu ir atzīts šim līguma noteikumam atbilstošs standarta noteikums.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 48 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospriež:

- 1) Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, aplūkojot tos saistībā ar efektivitātes principu,

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tie nepieļauj, ka prasības atmaksāt izdevumus, ko patērētājs līguma ar pārdevēju vai piegādātāju noslēgšanas brīdī ir samaksājis saskaņā ar līguma noteikumu, kura negodīgums ir konstatēts ar galīgu tiesas nolēmumu, kas ir pasludināts pēc šo izdevumu samaksas, noilguma termiņš sākas šīs samaksas dienā, un tas nav atkarīgs no jautājuma, vai šis patērētājs minētā maksājuma veikšanas brīdī, vai arī pirms šī noteikuma spēkā neesamības konstatēšanas ar šo nolēmumu, zināja vai varēja saprātīgi zināt par šī noteikuma negodīgumu.

- 2) Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tie nepieļauj, ka prasības atmaksāt izdevumus, ko patērētājs ir samaksājis saskaņā ar tādu ar pārdevēju vai piegādātāju noslēgtu līguma noteikumu, kura negodīgums ir konstatēts ar galīgu tiesas nolēmumu, noilguma termiņš sākas datumā, kurā valsts augstākā tiesa citā lietā ir pasludinājusi agrāku spriedumu, ar kuru par negodīgu ir atzīts šim līguma noteikumam atbilstošs standarta noteikums.

[Paraksti]